

UPPSALA
UNIVERSITET

Juridiska fakultetsnämnden

Box 256
SE-751 05 Uppsala

REMISSYTTRANDE

1 (3)

2018-08-24

JURFAK 2018/36

Justitiedepartementet

Remittering av promemorian Anpassning av lagen om passagerarregister till EU:s dataskyddsreform (ds 2018:12)

(Ju2018/02809/L7)

Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende. Fakultetsnämnden får härmed lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

Fakultetsnämnden har i huvudsak inget att erinra mot det remitterade förslaget. Fakultetsnämnden motsätter sig dock att hänvisningar till regeringens s.k. restkompetens ges i lagen. Det remitterade förslaget framstår som i huvudsak välmotiverat men följande kan anmärkas.

Dataskydd som en del av rätten till privatliv

Rättsområdet är svärgenomträngligt med många överlappande rättsliga dokument av olika dignitet att ta hänsyn till. Därför är det värdefullt att departementspromemorian innehåller en inledande redogörelse för den svenska lagens relation till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF (dataskyddsdirektivet).

Det kan dock anmärkas att skyddet för fysiska personer vid behandling av personuppgifter är en grundläggande rättighet. Artikel 8.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (stadgan) och artikel 16.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) föreskriver att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Rättsområdet är också starkt förknippad med den grundläggande rätten till privat- och familjeliv i artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR). Nämnda rättigheter är dock inte absoluta utan kan begränsas.

Rättighetsperspektivet nämns dock inte i departementspromemorian, trots att dataskyddsförordningen i sina skäl p. 1-4 särskilt påpekar denna utgångspunkt. Att nämna rättighetsperspektivet hade förtydligat det faktum att dataskyddsförordningen och dataskyddsdirektivet i grunden syftar till att skydda nämnda rättigheter, och samtidigt anger de särskilda förutsättningar under vilka personuppgiftsbehandling trots allt kan tillåtas. På samma sätt anger lagen om passagerarregister de förutsättningar som gäller vid begränsningar av nämnda grundläggande rättigheter i de syften som återges i departementspromemorian. Det vore således värdefullt att på något sätt understryka att lagen har karaktären av en undantagslagstiftning.

Hänvisning i lag till regeringens restkompetens

Den ändrade lydelsen i 6-8 §§ ger upphov till vissa funderingar. Bestämmelsen i 8 kap. 7 § regeringsformen (RF) definierar regeringens restkompetens och anger således de bestämmelser vilka regeringen på egen hand kan utfärda genom förordningar, utan delegation i lag. Enligt 8 kap. 7 § RF får regeringen utfärda föreskrifter om verkställighet av lag, vilket det inte är fråga om här, samt föreskrifter som inte enligt grundlag ska meddelas av riksdagen. När det gäller ingrepp i enskildas personliga förhållanden omfattar restkompetensen enbart föreskrifter som är gynnande eller neutrala (jfr 8 kap. 2 § 2 p. RF).

Vad som ovan anförts angående att behandling av personuppgifter alltid innebär en begränsning av grundläggande rättigheter påverkar bedömningen av vad som kan anses falla inom regeringens restkompetens. Den föreslagna upplysningen i 6 § om regeringens föreskriftsrätt enligt 8 kap. 7 § RF tar sikte på föreskrifter som medger att fler myndigheter än de som anges i lagen kan ges åtkomst till personuppgifter i passagerarregister. Det anges att sådana föreskrifter kan behövas för att ge stöd för att bryta sekretessen för uppgifter som utan bestämmelsen inte skulle kunna lämnas ut till andra än Säkerhetspolisen och Tullverket.

I promemorian hänvisas till artikel 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen som ger medlemsstaterna rätt att behålla eller införa mer specifika bestämmelser för personuppgiftsbehandling i nationell rätt och det saknas krav på att bestämmelserna måste regleras i lag. Att regeringen på egen hand kan bestämma vilka ytterligare myndigheter som ska ges tillgång till uppgifterna kan dock inte bedömas som en precisering utan en utvidgning av vilka som kan ta del av uppgifterna i registren. Därmed skulle regeringens föreskrifter innebära en ytterligare inskränkning i rätten till dataskydd och privatliv. (I sammanhanget kan påminnas om bestämmelsen i 2 kap. 19 § RF som anger att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av EKMR). Fakultetsnämndens tolkning är därmed föreskriftsmakten behöver överlämnas till regeringen i lag (8 kap. 2-3 §§ RF). Den nuvarande 6 § innehåller redan en sådan delegationsbestämmelse och fakultetsnämnden föreslår därför att 6 § ska behållas oförändrad.

Vad gäller ändringarna i 7 § 1 st. vidgas möjligheten att ta del av personuppgifter elektroniskt, vilket fakultetsnämnden inte har något att erinra mot. Gällande andra styckets hänvisning till regeringens restkompetens delas i och för sig bedömningen att 8 kap. 7 § är tillämplig. Däremot kan det ifrågasättas om upplysningen tillför något eller bara leder till förvirring.

Mot bakgrund av resonemanget ovan föreslår fakultetsnämnden att 8 § omformuleras till en delegationsbestämmelse, utan hänvisning till 8 kap. 7 § RF.

Tydlighet

Som inledningsvis nämnts är det aktuella rättsområdet svårgenomträngligt, huvudsakligen på grund av dess fragmenterade karaktär. Ändringar i lagen om passagerarregister belyser detta förhållande. Fakultetsnämnden instämmer trots detta i bedömningen att det inte bör införas några hänvisningar till dataskyddsförordningen, dataskyddslagen eller brottsdatalagen endast i upplysningssyfte. Som framgår ovan anser fakultetsnämnden att detsamma gäller hänvisningar till RF.

Relationen mellan den aktuella lagen, brottsdatalagen och polisdatalagen kan dock med fördel förtydligas. Tillämpning av lagen om passagerarregister ställer redan mycket stora krav på kunskap om rättsområdet som helhet.

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av universitetslektor Moa Kindström Dahlin. Yttrandet har på delegation avgivits av Juridiska fakultetens dekanus, professor Mattias Dahlberg.

Mattias Dahlberg